

24 ianuarie 1859-Rolul personalității în Istoria românilor

Nicio altă personalitate din istoria atât de tumultosului secol al renașterii naționale nu a atras atenția istoricilor atât de mult cât a făcut-o Al. Ioan Cuza. Și poate nicio altă figură reprezentativă din epoca modernă nu i-a determinat pe aceiași istorici să scrie atât de elogios la adresa Domnitorului Unirii. „A fost un om iubit. Mai iubit chiar decât cele mai mari chipuri din trecutul nostru [...] Om fără frică, dar nu fără prevedere; fără cruțare de sine, dar nu fără grija țării, Cuza a meritat astfel pe deplin, recunoștința contemporanilor săi ca și a celor care au venit după dânsul”. Pentru Radu Rosetti, unul din cei mai importanți scriitori din epocă, Cuza este nu numai un bărbat cu minte excepțional de ageră, dar firea îl mai înzestrăse cu mari însușiri de bărbat de stat. Era foarte simpatic, știa să se facă popular și iubit și să păstreze iubirea a celor cu care se găsea în contact [...] Absolut neînfricat, avea pentru primejdie cel mai desăvârșit dispreț. Era prieten bun și credincios [...] Din nenorocire era cinic și nu avusese parte de creștere în adevăratul sens al cuvântului”.

Cu ocazia aniversării zilei de Unirii Principatelor, avem nevoie de un moment de reflecție asupra unei perioade extrem de intense din istoria României. Poate pentru că momentul de energie națională consemnat la 5 și 24 ianuarie 1859 marchează definitiv începutul drumului spre modernitate al românilor și pentru că acest început este indisolubil legat de persoana domnului Unirii și de momentele, uneori dramatice, care au jalonat perioada

celor șapte ani de rodnică domnie.

A fost omul „care prin acțiunile îndrăznețe a desființat Convenția de la Paris, a luptat cu tenacitate pentru înfrângerea puterilor garante, și a câștigat un binemeritat loc în istoria noastră națională. [...] Prin toate actele de politică internă și externă, A.I. Cuza a contribuit într-o măsură esențială la pregătirea terenului pentru independența și unitate deplină. De la Cuza s-a așteptat realizarea marilor aspirații de ordin național, ceea ce explică de ce nu a fost considerat doar domnitorul Principatelor Unite, ci și domnul tuturor românilor”.

Alegerea lui Cuza ca domn al Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei a împlinit în mod fericit o epocă frământată din istoria românilor. Este perioada în care, după eșecul revoluției pașoptiste și în contextul izbucnirii Războiului Crimeii, soarta Principatelor Române a depins din nou de interesele mai mult sau mai puțin obscure ale Marilor Puteri. Aflăte la interferența acestora, transformate adesea în monedă de schimb, devenite pioni în jocul complicat dintre Imperiile Otoman, Habsburgic și Rusesc, în care se implică și puterile occidentale, cele două Principate își caută un destin la capătul căruia obiectivul național trebuia îndeplinit. „Unirea este cheia de boltă fără de care s-ar prăbuși întregul edificiu național” afirma la 1848 Kogălniceanu în *Dorințele Partidei Naționale din Moldova*. Acestui deziderat îi erau subsumate toate acțiunile acelor forțe unioniste și acelor personalități care se pronunțau ferm pentru unirea într-un singur stat național.

În aceste circumstanțe se conturează personalitatea căreia, la 1859, destinul și națiunea română îi acordau șansa de a se realiza primul pas spre împlinirea obiectivului unirii. Prin alegerea lui Cuza la Iași (5 ianuarie), românii au pus Marile Puteri în fața faptului împlinit. În pofida eforturilor Imperiului Otoman și Imperiului Habsburgic de a bloca unirea, prin încurajarea separatismului moldovean și impulsivitatea unor ambiții sau unor resentimente ale unei părți a elitei din Moldova acest fapt nu a reușit. Victoria din Moldova a partidei naționale a reprezentat, fără îndoială, un puternic stimulent pentru reprezentanții aripilor radicale a Partidei Naționale din Țara Românească. Alegerea lui Cuza la București (24 ianuarie) a fost posibilă pe fondul manifestărilor de energie și solidaritate națională de care au dat dovadă elitele și oamenii obișnuiți. Evenimentul a constituit primul mare act de forță prin care națiunea română s-a arătat hotărâtă să-și determine destinele împotriva Marilor Puteri, încălcând prevederile Convenției de la Paris. Astfel, se încheia după fericita expresie al lui Ion Ghica „una din cele mai frumoase pagini ale istoriei noastre”.

Perioada celor șapte ani de guvernare în epoca domniei lui Cuza a presupus acțiune,

energie și în același timp curajul asumării unor decizii, nu întotdeauna populare. Conștient de imensa responsabilitate pe care și-a asumat-o în zilele lui ianuarie 1859, Domnul Unirii s-a confruntat de la început cu o serie de obstacole care l-au pus adeseori în dificultate. În aceste împrejurări, Cuza a trebuit să se adapteze realității și să găsească soluții la provocările momentului.

Pe parcursul întregii domnii, Cuza a dat dovadă de fermitate în politica externă, având ca obiective principale asigurarea neutralității teritoriului național, dar și protejarea poziției internaționale a țării. Diplomația promovată de Cuza a îmbinat persuasiunea cu fermitatea, prudența cu echilibrul, mai ales în relațiile cu Imperiul Otoman. Astfel, documentele care nu erau însoțite de o traducere în limba română erau respinse, supușii străini care încălcau legislația românească, erau judecați de către instanțele românești, în timp ce vizita marelui vizir în orașele turcești de la Dunăre, era întâmpinată cu răceală de domnitor.

Regimul său a cultivat intens legăturile cu românii din provinciile aflate sub ocupație străină, a acordat venituri unor școli și altor instituții românești din străinătate și a sprijinit integrarea în viața statului român a acelor români care, născuți în provincii aflate sub ocupație străină, se stabileau în România. De asemenea, a sprijinit mișcările de emancipare ale popoarelor din Balcani, din Polonia și din Imperiul Habsburgic.

Pe plan intern, programul de reforme a fost urmărit cu perseverență de Al. I. Cuza, dar instabilitatea politică și contradicțiile au limitat și uneori au întârziat procesul de înnoire și modernizare a societății românești. Din nefericire, Domnul nu a beneficiat pe plan intern de o forță politică consistentă și constantă, pe care să se sprijine și acest motiv l-a determinat să recurgă, în cele din urmă, la politica faptului împlinit.

Domnitorul Unirii și-a propus ca principale direcții de modernizare ale țării: reformarea justiției, administrației și a finanțelor, organizarea unui învățământ național, dezvoltarea industriei, rezolvarea problemei agrare, atragerea capitalului străin, construirea unei infrastructuri de transport și introducerea drepturilor și libertăților cetățenești prin extinderea dreptului de vot și a egalității în fața legilor.

De la domn, contemporanii au așteptat realizarea aspirațiilor naționale, crearea și modernizarea instituțiilor țării și a societății în ansamblul ei. Cea mai mare parte a elitei politice a văzut în Cuza nu un șef de stat, ci omul necesar într-un moment foarte delicat al istoriei. „Cuza a primit, de fapt nu o coroană, ci un mandat imperativ care îi stabilea și îi condiționa

menținerea pe tron”. Așadar, nu este de mirare că spre el s-au canalizat, în mod justificat sau nu, toate nemulțumirile sau insatisfacțiile generate de o perioadă de răsturnări. Puțini au putut înțelege sensul real al mișcării sau adevăratele consecințe ale unei opere de reforme ce depășea, prin elaborarea și dimensiunea acestora, capacitatea de înțelegere a celor ce nu se puteau ridica deasupra pasiunilor politice sau a simțului comun. De fapt, Cuza a dorit să înfăptuiască multe schimbări într-un timp prea scurt, utilizând metode pe care oamenii timpului nu le-au înțeles și nu le-au acceptat. Domnitorul Unirii s-a comportat și a acționat în conformitate cu împrejurările istorice care nu i-au permis o altă modalitate de acțiune.

În cei șapte ani de domnie, Al. I. Cuza a contribuit decisiv, alături de o serie de personalități mai mult sau mai puțin cunoscute la făurirea României moderne. Principalele sale reforme au creat premisele unei rupturi definitive cu vechea epocă, au încurajat pătrunderea capitalismului în viața economică a țării, au adus țăranul la rangul de cetățean și proprietar și au pus, astfel, bazele României moderne. Alexandru Ioan Cuza a rămas pentru totdeauna în istoria poporului român ca un adevărat purtător de cuvânt al generației pașoptiste. „O mână de oameni”, așa cum scria Neagu Djuvara, „mânați de o credință nețărmurită în destinele țării lor...au adoptat instituții noi...au fixat, pentru generații, cu îndrăzneală și realism, marile obiective politice ale neamului și au determinat Europa să țină seama de ele. Ei au făcut toate

acestea. Au făcut chiar mai mult. Au făurit România”.